

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

เทศบาลตำบลแพด
อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกัน โดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎี สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

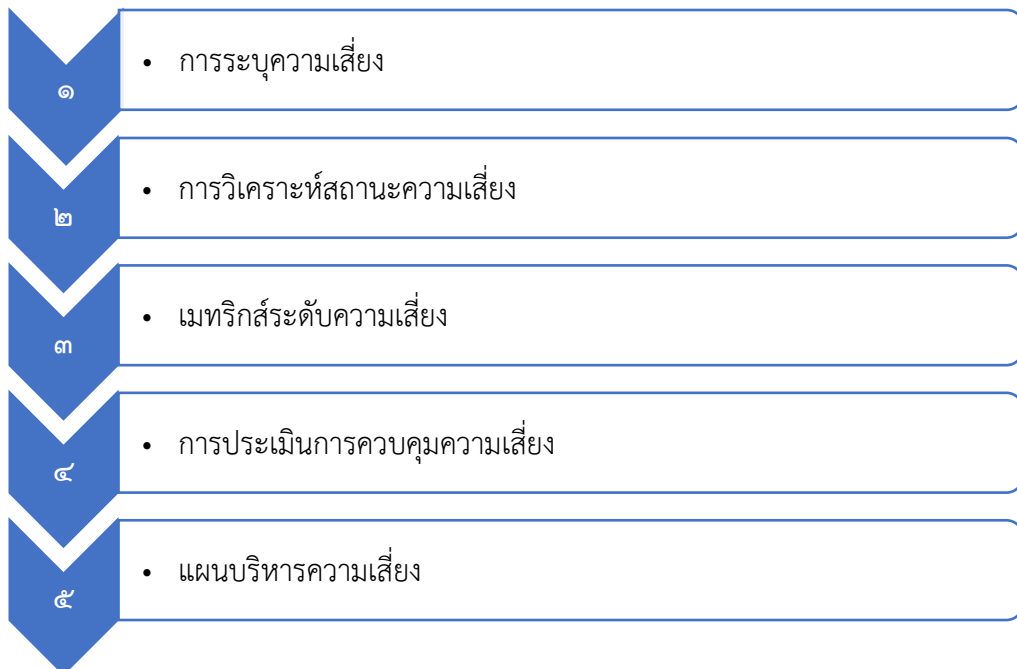
ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ภารกิจให้บริการประชาชนอนุมัติ หรือ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)
๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
๓. ความเสี่ยงการทุจริตการบริหารงานบุคคล
๔. ความเสี่ยงการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

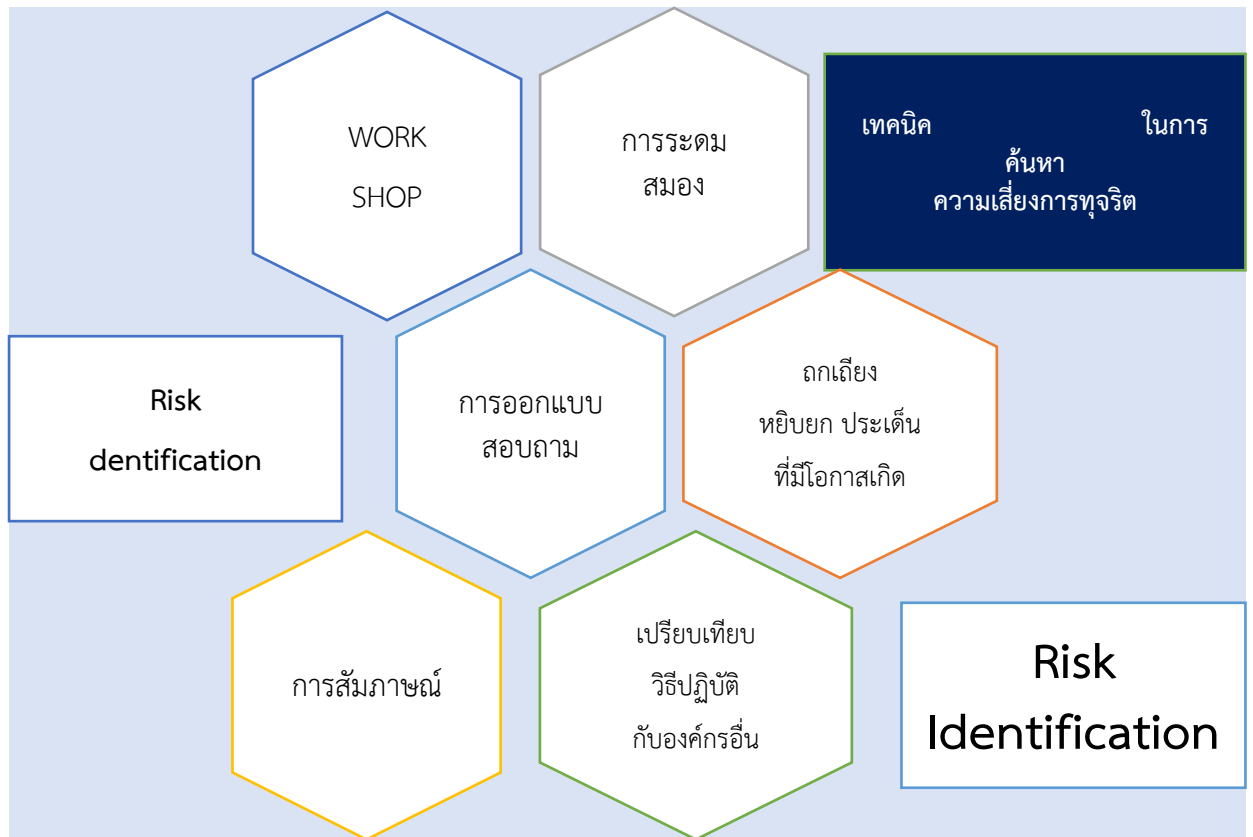
การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของ กระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ 1 ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงาน เรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงใน

ประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/เหตุการณ์ที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมีประวัติ มี ดำเนินอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากการพยากรณ์ ประเมินการล่วงหน้า ในอนาคต ปัญหา/เหตุการณ์ ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิด ล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

เทคนิคในการ ระบุความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๒๕ ครั้งต่อปี
๔	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้งต่อปี
๓	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๕ ครั้งต่อปี
๒	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๐ ครั้งต่อปี
๑	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๕ ครั้งต่อปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	-
๑	น้อยมาก	-

ระดับของความเสีย (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณา จากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส × ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสีย (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสีย	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

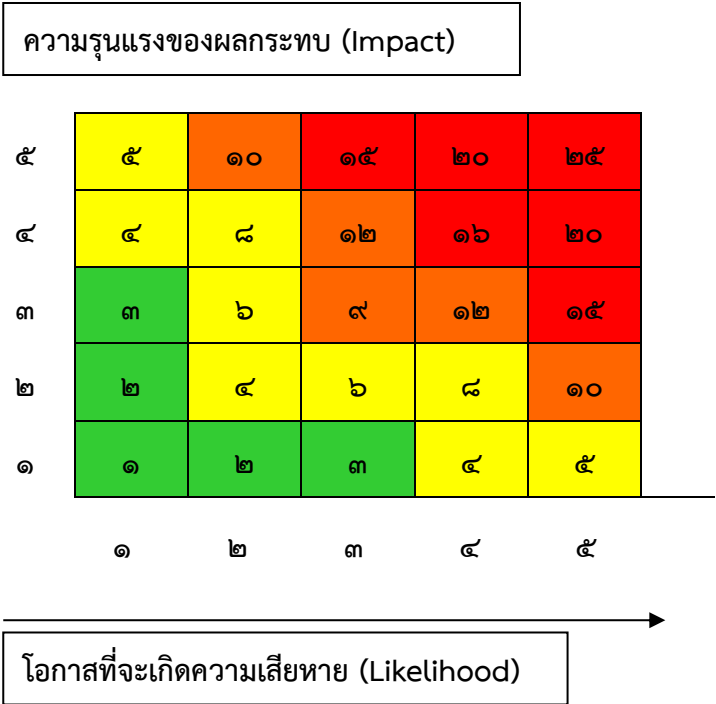
ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง(Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบ ที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่

ระดับความเสีย = โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ × ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ
(Likelihood x Impact)

ซึ่งจัดแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสีย	คะแนนระดับความเสีย	มาตรการกำหนด	การแสดงสีสัญลักษณ์
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มีมาตรการลดและประเมินซ้ำ หรือถ่ายโอนความเสี่ยง	สีแดง
เสี่ยงสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการลดความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มีมาตรการควบคุมความเสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

- สถานะสีแดง : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที
- สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยง
- สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่
- สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องมีการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตใน ประเด็นที่เกี่ยวกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
การอนุมัติ อนุญาต ตาม พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาต ของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	การพิจารณาตรวจสอบและเสนอ ความเห็นของการอนุมัติ อนุญาต ไม่ ดำเนินการตามลำดับ	(ต่ำ)	- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน แผนผังขั้นตอนการ ปฏิบัติงานให้ ละเอียดชัดเจน และเผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ใน หน่วยงานได้ รับทราบและถือปฏิบัติให้ เป็นแนวทาง เดียวกัน - จัดให้มีศูนย์ร้องเรียน/ร้องทุกข์ที่มีมาตรฐานและมีการ บริหารจัดการเรื่องร้องเรียนอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และ รวดเร็ว - .เพิ่มช่องทางการร้องเรียน ให้ผู้รับบริการสามารถ เข้าถึง ช่องทางเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม - กำชับให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเสนอเรื่องตามลำดับคำขอ - . เจ้าหน้าที่ต้องยึดกฎระเบียบโดยเคร่งครัด - .เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรมและ โปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ - การกำหนดมาตรการและบทลงโทษจากการเรียกรับ ผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน	

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตใน ประเด็นที่เกี่ยวกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
.การบริหารงานบุคคล	-ความไม่โปร่งใสในการบริหารงาน บุคคล เช่น การประเมินความดี ความชอบ การแต่งตั้ง โยกย้าย การ คัดเลือก การสอบคัดเลือก การ ดำเนินการวินัย เป็นต้น	(ต่ำ)	-เพิ่มช่องทางการร้องเรียน ให้บุคลากรสามารถ เข้าถึง ช่องทางเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม - เจ้าหน้าที่ต้องยึดกฎระเบียบโดยเคร่งครัดและ ปฏิบัติงาน ด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใสชัดเจน ตรวจสอบได้ -การกำหนดมาตรการและบทลงโทษจากการเรียกรับ ผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน -ส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันปราบปรามการทุจริต และ ประพฤติดีชอบให้ครอบคลุมและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น -จัดกิจกรรมฝึกอบรม ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือ กิจกรรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ความรู้ เกี่ยวกับ ระเบียบ กฎหมาย หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคล กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับ วินัยพนักงาน ส่วนท้องถิ่นให้กับผู้บริหารท้องถิ่น และ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน	

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตใน ประเด็นที่เกี่ยวกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
การใช้อำนาจตามกฎหมาย	ความไม่โปร่งใสการใช้อำนาจในการ ให้บริการ เช่น การให้ยืมสิ่งของ การ ช่วยเหลือกรณีเกิดสาธารณภัย	(ต่ำ)	-จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน แผนผังขั้นตอนการ ปฏิบัติงานให้ ละเอียดชัดเจน และเผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ใน หน่วยงานได้ รับทราบและถือปฏิบัติให้ เป็นแนวทาง เดียวกัน - .เพิ่มช่องทางการร้องเรียน ให้ผู้รับบริการสามารถ เข้าถึง ช่องทางเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม -.การกำหนดมาตรการและบทลงโทษจากการเรียกรับ ผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน -จัดกิจกรรมฝึกอบรม ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือ กิจกรรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้กับผู้บริหารทอง ถิ่น และ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน	

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
.การจัดซื้อจัดจ้าง	การพิจารณาคัดเลือกผู้รับจ้าง	(สูง)	-เพิ่มช่องทางการร้องเรียน ให้ประชาชนหรือผู้รับจ้างสามารถเข้าถึง ช่องทางเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม - เจ้าหน้าที่ต้องยึดกฎระเบียบโดยเคร่งครัดและ ปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใสชัดเจน ตรวจสอบได้ -เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส ตรวจสอบได้ -ประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดซื้อจัดจ้างบนเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการทราบ	

หมายเหตุ : ๑. กรณีหน่วยงานที่ไม่มีภารกิจการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้ระบุว่า “ไม่มีความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นการรับทรัพย์สินในกระบวนการงาน อนุมัติ อนุญาต เนื่องจากไม่มีภารกิจการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘”

๒. ต้องระบุให้ครบทุกประเด็น ***